

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI DE PRIMĂ INSTANȚĂ (Camera întâi extinsă)
29 iunie 1995*

Solvay SA
împotriva
Comisiei Comunităților Europene

„Concurență – Practică concertată – Prezumție de nevinovăție – Procedură administrativă –
Dreptul la apărare – Egalitatea armelor – Acces la dosar”

Cauza T-30/91

În cauza T-30/91,

Solvay SA, denumită anterior Solvay et Cie SA, societate de naționalitate belgiană, cu sediul în Bruxelles, reprezentată de Lucien Simont, avocat pe lângă Cour de Cassation (Curtea de Casație) din Belgia și, în cursul procedurii orale, de către Paul-Alain Foriers și Guy Block, avocați în Baroul din Bruxelles, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul lui Jacques Loesch, 11 Rue Goethe,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Comunităților Europene, reprezentată de către domnul Berend Jan Drijber, membru al Serviciului Juridic, în calitate de agent, asistat de Nicole Coutrelis, avocat în Baroul din Paris, cu domiciliul ales în Luxemburg, la biroul domnului Carlos Gómez de la Cruz, membru al Serviciului Juridic, Centre Wagner, Kirchberg,

pârâtă,

având ca obiect anularea Deciziei 91/297/CEE a Comisiei din 19 decembrie 1990 privind o procedură de aplicare a articolului 85 din Tratatul CEE (IV/33.133-A: Sodă calcinată — Solvay, ICI, JO 1991, L 152, p. 1),

TRIBUNALUL DE PRIMĂ INSTANȚĂ AL COMUNITĂȚILOR EUROPENE
(Camera întâi extinsă),

compus din domnii J. L. Cruz Vilaça, președinte, D. P. M. Barrington, A. Saggio, H. Kirschner și A. Kalogeropoulos, judecători,

grefier: domnul H. Jung,

având în vedere procedura scrisă și în urma procedurii orale din 6 și 7 decembrie 1994,

pronunță prezenta

Hotărâre

* Limba de procedură: franceza.

Fapte și procedură

Context economic

1 Produsul care face obiectul procedurii, soda calcinată, se utilizează la fabricarea sticlei (sodă calcinată grea), precum și în industria chimică și metalurgică (sodă calcinată ușoară). Este necesar să se facă diferența între soda calcinată naturală (grea), produsă mai ales în Statele Unite ale Americii, și soda calcinată sintetică (grea și ușoară), fabricată în Europa printr-un procedeu inventat de reclamantă în urmă cu peste o sută de ani, costurile de producție ale sodei calcinate naturale fiind mult mai scăzute decât cele ale produsului sintetic.

2 La data faptelor, cei șase producători comunitari de sodă calcinată sintetică erau următorii:

— reclamanta, primul producător din lume și din Comunitate, cu o cotă din piața comunitară care se ridica la 60 % (și chiar 70 % în Comunitate fără Regatul Unit și Irlanda);

— Imperial Chemical Industries plc (denumită în continuare „ICI”), al doilea producător din Comunitate, care deținea mai mult de 90 % din piața din Regatul Unit;

— „micii” producători, Chemische Fabrik Kalk (denumită în continuare „CFK”) și Matthes & Weber (Germania), Akzo (Țările de Jos) și Rhône-Poulenc (Franța), deținând împreună aproximativ 26 %.

3 Reclamanta exploata instalații în Belgia, Franța, Germania, Italia, Spania, Portugalia și Austria și deținea puncte de vânzare în aceste țări, precum și în Elveția, Țările de Jos și Luxemburg. De asemenea, aceasta era primul producător de sare din Comunitate și se afla, prin urmare, într-o poziție foarte favorabilă în ceea ce privește furnizarea materiei prime principale pentru fabricarea sodei calcinate sintetice. ICI deținea două instalații în Regatul Unit, o a treia unitate fiind închisă în 1985.

4 În ceea ce privește cererea, principalii clienți în Comunitate erau producătorii de sticlă. Astfel, aproximativ 70 % din producția întreprinderilor din Europa de Vest era folosită în producția de sticlă plană și de articole din sticlă. Majoritatea producătorilor de sticlă exploatau instalații în flux continuu și aveau nevoie de o aprovizionare sigură cu sodă calcinată; în cea mai mare parte a cazurilor, aceștia aveau un contract pe un termen relativ lung cu un furnizor important pentru nevoile lor de bază și se adresau, ca măsură de precauție, unui alt furnizor ca „sursă secundară”.

5 La data faptelor, piața comunitară se caracteriza printr-o separare în funcție de frontierele naționale, producătorii având în general tendința de a-și concentra vânzările în statele membre în care aveau capacități de producție. În special, nu exista concurență între reclamantă și ICI, fiecare limitându-și vânzările în Comunitate la propria „sferă de influență” tradițională (Europa de Vest continentală pentru reclamantă, Regatul Unit și Irlanda pentru ICI). Această împărțire a pieței datează din 1870, când reclamanta a acordat pentru prima dată licențe de brevet societății Brunner, Mond & Co., una dintre societățile care ulterior au constituit ICI. De altfel, reclamanta a fost unul dintre principalii acționari ai Brunner, Mond & Co., apoi ai ICI până la vânzarea acțiunilor sale în anii 1960. Acordurile de repartizare a pieței, încheiate succesiv, ultima dată în 1945-1949, au devenit caduce, conform reclamantei și ICI, în 1962 și au fost abrogate oficial în 1972.

Procedură administrativă

6 La începutul anului 1989, Comisia a efectuat verificări fără avertisment la sediile principalilor producători de sodă calcinată din Comunitate. La încheierea verificărilor, reclamanta, prin scrisoarea din 27 aprilie 1989, a atras atenția Comisiei cu privire la faptul că documentele confiscate în copie de la sediile sale aveau un caracter confidențial. Prin scrisoarea din 22 mai 1989, Comisia a confirmat că articolul 20 din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, primul regulament de punere în aplicare a articolelor 85 și 86 din tratat (JO 1962, 13, p. 204, denumit în continuare „Regulamentul nr. 17”), se aplica documentelor adunate în cursul verificărilor în cauză. Respectivele verificări au fost completate prin solicitări de informații. Reclamanta a furnizat informațiile solicitate prin scrisoarea din 18 septembrie 1989, în care aceasta a reamintit caracterul confidențial al documentelor trimise. Cu ocazia aceluiași verificări și solicitări de informații, ICI, prin scrisorile din 13 aprilie și 14 septembrie 1989, a subliniat, de asemenea, caracterul confidențial al documentelor sale.

7 Ulterior, Comisia a trimis reclamantei, prin scrisoarea din 13 martie 1990, o comunicare privind obiecțiunile structurată în mai multe părți:

— prima parte se referă la faptele care fac obiectul procedurii;

— partea a doua se referă la o încălcare a articolului 85 din Tratatul CEE, imputată reclamantei și societății ICI (cărora le-au fost adresate anexele corespunzătoare II.1–II.42);

— partea a treia se referă la o încălcare a articolului 85 din Tratatul CEE, imputată reclamantei (căreia i-au fost adresate anexele corespunzătoare III.1–III.12) și societății CFK;

— partea a patra se referă la o încălcare a articolului 86 din Tratatul CEE, imputată reclamantei (căreia i-au fost adresate anexele corespunzătoare IV.1–IV.180);

— partea a cincea (însoțită de anexele numerotate cu „V”), care se referă la o încălcare a articolului 86 imputată societății ICI, nu face parte din comunicarea privind obiecțiunile adresată reclamantei; în acest sens, scrisoarea din 13 martie 1990 nu conține decât următoarea indicație: „Partea a cincea nu se referă la Solvay”;

— partea a șasea se referă la chestiunea amenzilor care ar trebui impuse eventual.

8 După ce a arătat importanța păstrării confidențialității documentelor obținute în temeiul Regulamentului nr. 17, Comisia a indicat, în respectiva scrisoare din 13 martie 1990, că dovezile cuprinse în anexele II.1–II.42 erau trimise fiecărei întreprinderi în cauză, „pasajele care ar putea constitui secrete de afaceri sau comerciale și care nu au legătură directă cu prezumtiva încălcare (fiind) șterse din documente”. În cele din urmă, Comisia a arătat fiecărei întreprinderi răspunsurile date de cealaltă întreprindere, în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17, precizând că „informațiile care ar putea constitui secrete de afaceri au fost (de asemenea) eliminate din răspunsurile respective”. [traducere neoficială]

9 La 28 mai 1990, reclamanta și-a prezentat observațiile în scris cu privire la comunicarea privind obiecțiunile. Prin scrisoarea din 29 mai 1990, Comisia a invitat reclamanta să participe la audierea referitoare la încălcările imputate reclamantei și societății ICI, prevăzută pentru perioada 25-27 iunie 1990. Prin scrisoarea din 14 iunie 1990, reclamanta a anunțat că refuză invitația de a participa la respectiva audiere care s-a desfășurat între 26 și 27 iunie 1990. A participat numai ICI.

10 Prin scrisoarea din 20 septembrie 1990, adresată Comisiei, reclamanta a protestat împotriva utilizării de către Comisie în cursul audierii a anumitor înscrisuri sau părți de înscrisuri care nu erau incluse în dosarul care îi fusese trimis, neținând seama de celelalte înscrisuri sau părți de înscrisuri pe care reclamanta le-ar fi putut invoca; în acest context, reclamanta a invitat Comisia să garanteze că dreptul său la apărare este respectat pe deplin.

11 Comisia a răspuns, prin scrisoarea din 1 octombrie 1990, că a introdus, în cadrul audierii, aproximativ 10 documente luate de la societatea ICI, numerotate „X.1–X.11”, numai în scopul de a răspunde unui argument dezvoltat de ICI în cursul audierii. La cererea expresă formulată de ICI, documentele respective nu fuseseră anexate la comunicarea privind obiecțiunile, întrucât acestea erau parțial confidențiale. Presupunând că între timp societatea ICI îi trimisese reclamantei copii ale documentelor în cauză, după ștergerea pasajelor confidențiale, Comisia i-a acordat reclamantei posibilitatea de a prezenta observații suplimentare cu privire la noile documente în termen de două săptămâni.

12 Într-o scrisoare din 17 octombrie 1990, reclamanta a precizat că scrisoarea sa precedentă nu se referea la documentele numerotate cu „X” pe care Comisia le prezentase în cursul audierii, care nu prezentau decât un foarte mic interes pentru ea. Documentele pertinente erau cele pe care ICI le-a folosit în apărarea sa în cursul audierii și pe care ICI i le-a trimis între timp. Era vorba despre șase documente de la ICI, care, conform reclamantei, erau de natură să o disculpe. În plus, alte două documente nu au fost anexate la comunicarea privind obiecțiunile decât în versiuni din care au fost șterse în mod arbitrar anumite pasaje (II.25 și II.34). Reclamanta a criticat acest mod de a proceda și a făcut trimitere, în acest context, la observațiile prezentate de ICI în cursul audierii sale.

13 Într-un răspuns din data de 30 octombrie 1990, Comisia a explicat că documentele nu conțineau nici informații noi pentru reclamantă, nici dovezi reținute de Comisie pentru a demonstra obiecțiunile împotriva întreprinderilor în cauză. Comisia a declarat că va ține, cu toate acestea, seama de argumentele avansate de către reclamantă în scrisoarea sa din 17 octombrie 1990.

14 Din dosar reiese că, la încheierea procedurii descrise anterior, colegiul membrilor Comisiei, în cursul celei de a 1 040-a reuniuni, desfășurate între 17 și 19 decembrie 1990, a adoptat Decizia 91/297/CEE a Comisiei privind o procedură de aplicare a articolului 85 din Tratatul CEE (IV/33.133-A: Sodă calcinată — Solvay, ICI, JO 1991, L 152, p. 1, denumită în continuare „decizie”). Această decizie constată, în esență, că reclamanta și ICI au participat, de la 1 ianuarie 1973 până la începutul anului 1989, la o practică concertată de partajare a pieței vest-europene a sodei calcinate, rezervând Europa de Vest continentală reclamantei, iar Regatul Unit și Irlanda societății ICI; în consecință, aceasta impune fiecăreia o amendă de 7 milioane ECU.

15 În cursul aceleiași reuniuni, Comisia a adoptat, de asemenea

— Decizia 91/299/CEE privind o procedură de aplicare a articolului 86 din tratat (IV/33.133-C: Sodă calcinată – Solvay, JO 1991, L 152, p. 21), prin care aceasta a constatat, în esență, că reclamanta abuzase de poziția dominantă pe care o deținea pe piața Europei de Vest continentale și i-a aplicat o amendă de 20 de milioane ECU;

— Decizia 91/300/CEE privind o procedură de aplicare a articolului 86 din tratat (IV/33.133-D: Sodă calcinată – Solvay, JO 1991, L 152, p. 40), prin care aceasta a constatat, în esență, că reclamanta abuzase de poziția dominantă pe care o deținea în Regatul Unit și i-a aplicat o amendă de 10 milioane ECU. Principalele elemente ale încălcării constatate în Decizia

91/300/CEE constau în faptul că ICI a aplicat „reduceri ale cotei superioare” clienților săi, adică i-a încurajat să cumpere nu numai tonajul lor „normal”, ci, de asemenea, un tonaj marginal sau „cota superioară” care s-ar fi putut achiziționa de la un alt furnizor, precum și în faptul că aceasta a exercitat, în mai multe cazuri, presiuni asupra clienților săi pentru ca aceștia să își asume angajamentul de a se aproviziona de la aceasta pentru toate sau aproape toate nevoile lor, iar aceasta pentru a reduce la minim efectul concurenței din partea altor furnizori și de a menține un cvasi-monopol în Regatul Unit. În acest context, Decizia 91/300/CEE precizează, la punctul 4, între altele, că ICI dispunea de un monopol în furnizarea sodei calcinate în Regatul Unit până la sfârșitul anilor 1970.

16 Tribunalul a luat act, în cadrul prezentei cauze, de Deciziile 91/299/CEE și 91/300/CEE din 19 decembrie 1990. Acesta le-a introdus din oficiu în dosarul prezentei proceduri.

17 Decizia atacată prin prezenta acțiune a fost notificată reclamantei prin scrisoarea recomandată din 1 martie 1991.

18 Este cunoscut faptul că textul deciziei notificate nu fusese autentificat în prealabil prin semnăturile președintelui și secretarului executiv al Comisiei, în condițiile prevăzute la articolul 12 primul paragraf din Regulamentul de procedură al Comisiei 63/41/CEE din 9 ianuarie 1963 (JO 1963, 17, p. 181), menținut în vigoare în mod provizoriu de articolul 1 din Decizia 67/426/CEE a Comisiei din 6 iulie 1967 (JO 1967 147, p. 1), astfel cum a fost modificat ultima dată prin Decizia 86/61/CEE, Euratom, CECO a Comisiei din 8 ianuarie 1986 (JO L 72, p. 34), în vigoare la data respectivă (denumit în continuare „Regulament de procedură”).

Procedură judiciară

19 Acestea sunt condițiile în care reclamanta a introdus prezenta acțiune, înregistrată la grefa Tribunalului la 2 mai 1991. Decizia a făcut, de asemenea, obiectul unei acțiuni introduse de ICI (T-36/91).

20 Procedura scrisă în fața Tribunalului și-a urmat cursul obișnuit. În urma încheierii procedurii scrise, reclamanta a depus, la 10 aprilie 1992, o „cerere suplimentară”, în care aceasta a invocat un motiv nou în scopul declarării inexistenței deciziei atacate; făcând trimitere la două articole de presă apărute la 28 februarie 1992 în *Wall Street Journal* și la 2 martie 1992 în *Financial Times*, aceasta a susținut, între altele, că Comisia precizase în mod public că lipsa autentificării actelor adoptate de către colegiul membrilor săi era o practică folosită de ani de zile și că, de 25 de ani, nicio decizie nu a făcut obiectul unei autentificări. Aceste declarații ale Comisiei se refereau la cauze pendinte la acea dată în fața Tribunalului, în care mai multe acțiuni fuseseră introduse împotriva unei alte decizii a Comisiei de constatare a existenței unei înțelegeri în sectorul policlorurii de vinil și care au dus la Hotărârea Tribunalului din 27 februarie 1992, BASF și alții/Comisia (T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 și T-104/89, Rec., p. II-315, denumită în continuare „Hotărârea PVC”). Comisia a prezentat observații scrise cu privire la cererea suplimentară în termenul care i-a fost acordat de președintele Camerei întâi, în temeiul articolului 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură.

21 Prin Ordonanța din 14 iulie 1993, președintele Camerei întâi a conexas prezenta cauză și cauza T-36/91 pentru buna desfășurare a procedurii orale.

22 În martie 1993, Tribunalul (Camera întâi) a decis — cu titlu măsuri de organizare a procedurii — să adreseze părților mai multe întrebări referitoare, între altele, la accesul

reclamantei la dosarul Comisiei. Părțile au răspuns la aceste întrebări în mai 1993. După ce Curtea a hotărât în recursul împotriva Hotărârii PVC a Tribunalului, prin Hotărârea din 15 iunie 1994, Comisia/BASF și alții (C-137/92 P, Rec., p. I-2555), Tribunalul (Camera întâi extinsă) a adoptat alte măsuri de organizare a procedurii, invitând în special Comisia să prezinte, între altele, textul Deciziei 91/297/CEE, astfel cum a fost autenticată la data respectivă, în limbile în care aceasta este autentică, prin semnăturile președintelui și secretarului general și a fost anexată la procesul-verbal.

23 Comisia a răspuns că a considerat indicat, atâta timp cât Tribunalul nu se pronunțase cu privire la admisibilitatea motivului întemeiat pe lipsa autentificării deciziei atacate, să nu abordeze temeinicia motivului invocat în acest mod.

24 În aceste circumstanțe, prin Ordonanța din 25 octombrie 1994, întemeiată pe articolul 65 din Regulamentul de procedură, Tribunalul (Camera întâi extinsă) a somat Comisia să prezinte textul menționat anterior.

25 În urma acestei ordonanțe, Comisia a prezentat la 11 noiembrie 1994, între altele, textul Deciziei 91/297/CEE în limbile engleză și franceză, a cărei primă pagină conținea o formulă de autentificare, nedatată, semnată de președintele și de secretarul executiv al Comisiei. Este cunoscut faptul că această formulă nu a fost aplicată decât la mai mult de șase luni de la introducerea prezentei acțiuni.

26 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul a hotărât să deschidă procedura orală. În ședința din 6 și 7 decembrie 1994, au fost ascultate susținerile orale ale părților și răspunsurile acestora la întrebările Tribunalului. La încheierea ședinței, președintele a declarat închisă procedura orală.

Pretențiile părților

27 Reclamanta solicită Tribunalului:

— în principal, anularea deciziei atacate;

— în subsidiar, anularea deciziei atacate în măsura în care aceasta îi impune reclamantei o amendă de 7 milioane ECU;

— în orice caz, obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

28 În cererea sa suplimentară, reclamanta solicită Tribunalului să declare decizia atacată inexistentă sau, în orice caz, nulă.

29 Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii ca nefondată;

— respingerea motivelor invocate în cererea suplimentară ca inadmisibile sau, cel puțin, nefondate;

— obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

30 Este necesar să se constate că, în urma pronunțării Hotărârii Curții din 15 iunie 1994, citată anterior, și ca răspuns la o întrebare scrisă adresată de Tribunal, reclamanta a declarat că

pretențiile sale nu mai au ca obiect declararea inexistenței deciziei, ci o simplă anulare a acesteia. De asemenea, aceasta a solicitat Tribunalului să nu examineze motivele invocate în sprijinul pretențiilor sale decât din perspectiva anulării deciziei.

Cu privire la pretențiile privind anularea deciziei

31 În sprijinul pretențiilor sale privind anularea deciziei, reclamanta a invocat o serie de motive, care se împart în două grupuri distincte. În primul grup de motive, referitoare la regularitatea procedurii administrative, reclamanta a invocat mai multe încălcări ale normelor fundamentale de procedură. În cererea sa suplimentară, aceasta susține că, în mod contrar articolului 12 din Regulamentul de procedură al Comisiei, decizia notificată nu a fost nici semnată de către președintele Comisiei, nici autentificată în timp util de către acesta și de către secretarul general. Mai mult, nu a existat o notificare valabilă în sensul articolului 191 din Tratatul CEE și al articolului 16 al treilea paragraf din Regulamentul de procedură. În afară de aceasta, reclamanta îi impută Comisiei încălcarea principiului intangibilității actelor adoptate de către autoritățile comunitare, prin modificarea deciziei ulterior datei oficiale de adoptare a acesteia. În cererea sa, reclamanta îi impută Comisiei încălcarea principiului colegialității. Aceasta subliniază că, în mod contrar articolului 4 din Regulamentul său de procedură, discuția pe marginea proiectului deciziei atacate nu a fost amânată, cu toate că cel puțin unul dintre membrii săi a solicitat o astfel de amânare pentru a i se permite să analizeze corespunzător dosarul care îi fusese trimis cu întârziere. În cele din urmă, reclamanta invocă o încălcare a dreptului la apărare și a articolului 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, prin faptul că, pe de o parte, Comisia a folosit documente care nu au fost comunicate sau au fost comunicate doar parțial — în special anexele II.25 și II.34 la comunicarea privind obiecțiunile, care au fost parțial șterse și — pe de altă parte, a refuzat să îi acorde acces la anumite documente conținând elemente utile pentru apărarea acesteia.

32 În al doilea grup de motive, reclamanta invocă o încălcare a articolelor 85 și 190 din Tratatul CEE, a normelor referitoare la administrarea și la sarcina probei, precum și a principiului egalității, prin faptul că decizia ar fi întemeiată pe constatări de fapt și de drept eronate. În cele din urmă, aceasta subliniază caracterul exagerat al amenzii aplicate, al cărei quantum ridicat este disproporționat în raport cu gravitatea încălcării prezumtive și a cărei impunere nu a fost motivată corespunzător.

33 Tribunalul consideră oportună examinarea, în primă fază, a motivului întemeiat pe o încălcare a dreptului la apărare, conform căruia Comisia a folosit documente care nu au fost comunicate reclamantei și a refuzat să îi acorde acesteia acces la anumite documente conținând elemente utile pentru apărarea acesteia.

Cu privire la motivul întemeiat pe o încălcare a dreptului la apărare, prin prezumtiva utilizare, de către Comisie, a unor documente necomunicate reclamantei și prin refuzul de a-i acorda reclamantei acces la anumite documente conținând elemente utile pentru apărarea acesteia

Argumentele părților

34 Făcând trimitere la scrisorile din 20 septembrie și 17 octombrie 1990, pe care reclamanta le-a adresat Comisiei în cursul procedurii administrative și pe care aceasta le-a anexat la cererea sa, reclamanta susține că, la adoptarea deciziei contestate, Comisia a utilizat documente care nu îi fuseseră comunicate. Un număr de documente necomunicate sau de pasaje șterse de către Comisie conțin elemente utile în apărarea sa. Conform scrisorii din 17

octombrie 1990 (a se vedea punctul 12 de mai sus), este vorba, între altele, de șase documente care nu i-au fost trimise. Chiar și presupunând că documentele respective sunt confidențiale — fapt pe care îl contestă —, aceasta consideră că secretul de afaceri ar fi trebuit să nu aibă prioritate față de condițiile specifice respectării dreptului la apărare.

35 În replica sa, reclamanta adaugă că, pe de o parte, Comisia s-a bazat pe dovezi pe care aceasta nu le comunicase decât societății ICI, fie în anexa la comunicarea privind obiecțiunile, fie în cursul audierii la care reclamanta nu a participat și că, pe de altă parte, Comisia a selectat, pentru includerea la dosar, documentele care îi susțin teza, păstrând pentru ea dovezile nefavorabile, ceea ce, conform reclamantei, o împiedică pe aceasta să își susțină apărarea. Astfel, nu i s-a comunicat niciuna dintre anexele numerotate cu „V” la comunicarea privind obiecțiunile, referitoare la abuzul de poziție dominantă imputat societății ICI. Însă, prin faptul că ICI a trimis, în cursul prezentei proceduri judiciare, anumite documente s-a confirmat că aceste anexe conțineau un număr de documente care susțineau teza reclamantei. O primă examinare arată că opt dintre aceste documente demontează afirmațiile Comisiei (p. 12 și notele de subsol 9, 33 și 43 din replică). Reclamanta critică faptul că nicio întreprindere nu a avut acces la documentele confiscate de la cealaltă, consecința fiind că fiecare a depins de bunăvoința celeilalte pentru a-și fundamenta apărarea.

36 Reclamanta adaugă că documentul II.34, comparat cu versiunea sa mai lungă, astfel cum a fost reprodusă în documentul V.40, demonstrează cum Comisia a selectat, dintre documentele respective, acele părți favorabile tezei sale și că aceasta „a construit” astfel un dosar.

37 În ceea ce privește documentele X.1–X.11, prezentate de Comisie în cursul audierii în procedura împotriva societății ICI, reclamanta recunoaște în replică faptul că a declarat în scrisoarea din 17 octombrie 1990 că acestea nu prezentau un interes major. Totuși, aceasta a adăugat că declarația respectivă nu înseamnă că documentele erau irelevante sau că aceasta a renunțat la a se prevala de necomunicarea lor.

38 Reclamanta susține că, într-o procedură de aplicare a articolului 85 alineatul (1) din tratat, este necesar ca fiecareia din părțile la prezumtiva înțelegere să le fie trimise aceleași documente. Comisia nu avea competența de a evalua dacă un document este sau nu util apărării vreuneia dintre părți. Decizia care trebuie luată cu privire la existența unei înțelegeri între două întreprinderi nu poate face diferențe între prezumtivele părți la aceasta. Este de neconceput ca una dintre acestea să fie parte la înțelegere, iar cealaltă nu. Prin urmare, în cazul în care Comisia ar fi considerat, în speță, că anumite documente erau confidențiale, aceasta ar fi trebuit fie să le excludă, fie să le comunice fiecareia dintre părțile în cauză.

39 În cadrul unui alt motiv, reclamanta susține, în cererea sa, că Comisia nu poate susține că schimburile comerciale dintre Regatul Unit și continent erau posibile, constatând, pe de altă parte, că reclamanta și ICI partajaseră piețele lor respective prin practicile pe care aceasta le-a condamnat în temeiul articolului 86 din tratat (p. 47 din cerere, în care reclamanta face trimitere la cauzele T-32/91 și T-37/91).

40 Conform Comisiei, din schimbul de corespondență cu reclamanta în cursul procedurii administrative rezultă că motivul referitor la pretinsa utilizare a documentelor necomunicate a devenit nefondat chiar și pentru reclamantă. În orice caz, decizia atacată — singura contestată în speță — nu se bazează pe niciun document care nu a fost comunicat în prealabil reclamantei.

41 În ceea ce privește pretinsa necomunicare a unor documente favorabile apărării, Comisia observă că documentele menționate de către reclamantă în acest context în cursul procedurii

administrative — documente confiscate de la ICI — nu au fost prezentate la cererea acesteia din urmă. Anexele la comunicarea privind obiecțiunile numerotate cu „V”, din care sunt extrase documentele invocate de către reclamantă în acest context, nu au legătură cu prezenta cauză, însă conțin documente pe care se întemeiază decizia cu privire la abuzul de poziție dominantă din partea societății ICI. Documentele pe care se întemeiază prezenta decizie sunt anexele numerotate cu „II”; acestea au fost comunicate într-un mod absolut identic reclamantei și societății ICI. Dacă, în prezent, ICI estimează că anumite documente confiscate de la sediul său nu mai sunt confidențiale pentru reclamantă, Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru această schimbare de atitudine. Mai mult, conduita societății ICI și a reclamantei în acest sens constituie o veritabilă tentativă de deturnare de la normele de procedură prevăzute de Regulamentul nr. 17.

42 Comisia consideră că, într-un astfel de context, documentele prezentate de către reclamantă în cadrul procedurii judiciare trebuie, în cel mai bun caz, considerate dovezi prezentate în fața Tribunalului în sprijinul acțiunii, astfel încât acestea să fie luate în considerare numai la analiza fondului. Pe de altă parte, Comisia, fiind în poziția de pârâtă în fața Tribunalului, este cea care poate invoca protecția dreptului său la apărare. Respectarea acestui drept implică faptul că argumentele întemeiate de reclamantă pe documente prezentate numai în etapa replicii trebuie declarate inadmisibile.

43 Ca răspuns la diversele întrebări scrise adresate de Tribunal, Comisia a explicat că documentația pe care investigatorii săi au obținut-o în cadrul unor verificări la sediile producătorilor de sodă calcinată reprezintă aproximativ 60 de dosare, clasificate de producător în funcție de locul în care documentele au fost găsite, dosarele 39–49 cuprinzând documentația provenită de la ICI. Aproximativ alte 10 dosare conțineau documentele prezentate ca răspuns la solicitările de informații. Ținând seama de numărul de producători și de complexitatea documentelor, Comisia nu a subdivizat documentele în categoria „articolul 85” și categoria „articolul 86”.

44 În contextul cauzei T-36/91, citată anterior, conexată cu prezenta cauză pentru buna desfășurare a procedurii orale, Comisia a precizat că a clasat documentele confiscate în cursul investigației sale după cum urmează:

- (i) dosarul 1: documente interne, ca de exemplu proiectele de decizie,
- (ii) dosarele 2–14: Solvay, Bruxelles,
- (iii) dosarele 15–14: Rhône-Poulenc,
- (iv) dosarele 20–14: CFK,
- (v) dosarele 24–14: Deutsche Solvay Werke,
- (vi) dosarele 28–14: Matthes & Weber,
- (vii) dosarele 31–14: Akzo,
- (viii) dosarele 39–14: ICI,
- (ix) dosarele 50–14: Solvay Spania,
- (x) dosarele 53–14: „Akzo II” (vizită suplimentară),

- (xi) dosarul 59: vizită la producătorii spanioli și o nouă vizită la Solvay Bruxelles.
- (xii) Erau aproximativ alte 10 dosare care conțineau corespondența în sensul articolului 11 din Regulamentul nr. 17.

45 Comisia a adăugat că experiența arată că, odată examinate, marea majoritate a documentelor nu mai prezintă relevanță pentru instrumentarea cauzei. De fapt, în cursul unei verificări, agenții Comisiei nu au avut nici timpul și nici mijloacele pentru a face o selecție riguroasă a documentelor care le-au fost prezentate, singurul criteriu fiind faptul că acestea intră în sfera verificării. Singurele documente relevante erau cele pe care urmau să fie întemeiate obiecțiunile.

46 Comisia a reamintit că anexa la comunicarea privind obiecțiunile conținea, în speță, toate documentele pe care erau întemeiate obiecțiunile. Acest set de documente constituia „dosarul”. Acesta conținea mai multe secțiuni. Secțiunea V făcea trimitere la o procedură inițiată împotriva ICI în temeiul articolului 86 din tratat, procedură care nu o implica pe reclamantă. Acesta este motivul pentru care reclamanta nu a primit o copie a anexelor aferente secțiunii V din comunicarea privind obiecțiunile, iar anumite documente interne ale ICI, aferente secțiunii II au fost făcute disponibile numai parțial. Totuși, nu rezultă că accesul la dosar i-ar fi fost refuzat de către Comisie. Dimpotrivă, dosarul comunicat sub formă de anexă la comunicarea privind obiecțiunile i-a permis în mod incontestabil să se apere eficient împotriva obiecțiunilor formulate împotriva sa.

47 Pe de altă parte, Comisia a subliniat că reclamanta nu a susținut, nicăieri altundeva în cererea sa, că această instituție nu i-a dat posibilitatea să consulte documentația referitoare la ICI. Mai mult, reclamanta nu i-a cerut niciodată Comisiei, în cursul procedurii administrative, dreptul de a consulta documentația referitoare la ICI în general sau anexele aferente secțiunii V din comunicarea privind obiecțiunile, în special. În final, reclamanta nu a explicat, în memoriile sale, „comportamentul său comercial pasiv” printr-o eventuală poziție dominantă a ICI.

48 Comisia concluzionează din cele de mai sus că i-a permis reclamantei să ia cunoștință de toate probele din dosar. În afară de aceasta, anexele aferente secțiunii II din comunicarea privind obiecțiunile cuprind mai multe informații, nu doar înscrisurile incriminatorii. Comisia nu poate fi acuzată de faptul că a efectuat o selecție arbitrară a eventualelor elemente dezincriminatorii sau, sub orice altă formă, relevante pentru apărarea reclamantei. Reclamanta nu a furnizat niciun indiciu, nici în cursul procedurii administrative, nici în cadrul procedurii scrise în fața Tribunalului, care să susțină o asemenea suspiciune (Hotărârea Tribunalului din 1 aprilie 1993, BPB Industries și British Gypsum/Comisia, T-65/89, Rec., p. II-389, punctul 35). În rest, atât dispozițiile articolului 20 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, cât și cererile exprese ale ICI de a se respecta cu strictețe confidențialitatea întregii sale documentații comerciale au constituit un dublu obstacol în calea divulgării acestor informații către reclamantă.

49 În ședință, reclamanta a recunoscut că nu a cerut Comisiei, în cursul procedurii administrative, să îi acorde un acces general la dosar. Aceasta a explicat că știa foarte bine faptul că accesul respectiv nu îi va fi acordat de către Comisie, astfel cum îi fusese refuzat societății ICI atunci când aceasta l-a solicitat. Reclamanta a adăugat că, în drept, Comisiei îi revine, din proprie inițiativă, sarcina de a acorda acces întreprinderilor la documentele de care dispune.

Aprecierea Tribunalului

Cu privire la admisibilitatea și la sfera motivului

50 În conformitate cu articolul 38 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură al Curții în vigoare la data introducerii acțiunii, este necesar ca mai întâi să se examineze dacă cererea conține o prezentare succintă a motivului întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare.

51 În acest context, este necesar să se reamintească faptul că reclamanta a pretins, în cerere, că, pe de o parte, Comisia a folosit împotriva sa documente care nu îi fuseseră comunicate și, pe de altă parte, aceasta nu i-a trimis sau nu i-a trimis decât în mod incomplet alte documente care conțineau dovezi în favoarea sa. În acest context, reclamanta a făcut trimitere la scrisoarea sa din 17 octombrie 1990 (anexa 9 la cerere), în care îi imputase Comisiei faptul că omisese să îi pună la dispoziție șase documente provenite de la ICI. Conform scrisorii respective, unul dintre documente, cu numărul 000320, fusese folosit, de asemenea, împotriva ICI în procedura deschisă în temeiul articolului 86, dat fiind că acesta corespunde paginii 3 din documentul V.9. Prezentând o fotocopie a acestui document, denumit „Anexa V.9”, reclamanta a invocat, doar în mod implicit, motivul conform căruia Comisia nu a ținut seama de faptul că unul dintre documentele numerotate cu „V” era util în apărarea sa.

52 Alte documente la care se face trimitere în respectiva scrisoare din 17 octombrie 1990 și ulterior în cerere sunt documente provenite de la ICI, cărora Comisia le-a făcut fotocopii, fără însă să le anexeze la niciuna dintre comunicările privind obiecțiunile. ICI a subliniat acest lucru la punctul 8 din observațiile prezentate în cursul audierii (anexa 5 la cererea depusă de ICI în cauza T-36/91, p. 14–19), iar reclamanta a făcut în mod expres trimitere la acest fragment (p. 1 din scrisoarea din 17 octombrie 1990). Din acestea reiese că reclamanta s-a plâns, de asemenea, în fața Tribunalului de faptul că Comisia nu a ținut seama de relevanța, pentru apărarea sa, a anumitor documente confiscate de la ICI care nu au fost ulterior introduse în dosarele diferitelor cauze.

53 Tribunalul consideră că, în mod contrar îndoielilor exprimate de către Comisie, aceste indicații respectă cerința de prezentare succintă a motivului. Cererea însăși conține o expunere a principalelor reclamații împotriva Comisiei, a căror sferă devine mai clară dacă sunt citite în lumina argumentelor referitoare la o prezumtivă contradicție între procedura deschisă în temeiul articolului 85 și procedurile deschise în temeiul articolului 86 din tratat (a se vedea punctul 39 de mai sus); conform cererii, prin faptul că nu a ținut seama de această contradicție, Comisia nu a luat în considerare, de asemenea, valoarea probatorie a documentelor provenite de la ICI (cele numerotate cu „V”, precum și altele) pentru apărarea reclamantei. Astfel, cadrul motivului a fost suficient precizat în cerere, chiar dacă nu se ține seama de scrisoarea din 17 octombrie 1990 care îi este anexată. Scrisoarea conține argumente suplimentare care nu sunt totuși indispensabile unei prezentări succinte a motivului. Prin urmare, reclamanta respectă cerințele de la articolul 38 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură al Curții.

54 Rezultă așadar, din cele de mai sus, că motivul cuprinde trei părți, și anume: în primul rând, utilizarea, de către Comisie, a unui număr precis de documente incriminatorii (documentele X.1–X.11) care nu îi fuseseră trimise reclamantei în anexa la comunicarea privind obiecțiunile; în al doilea rând, omisiunea de a comunica reclamantei documentele numerotate cu „V” și anexate la comunicarea privind obiecțiunile adresată societății ICI în temeiul articolului 86 din tratat, cu toate că legăturile dintre încălcarea invocată în temeiul articolului 86 și cea imputată în temeiul articolului 85 le confereau relevanță pentru apărarea reclamantei în speță; în al treilea rând, nedivulgarea altor documente provenite de la ICI, care

puteau fi utile apărării sale, întrucât o decizie referitoare la existența unei înțelegeri între două părți nu poate face diferența între părți.

Cu privire la fond

i) Cu privire la prima parte a motivului, care invocă utilizarea, de către Comisie, a unor documente incriminatorii necomunicate reclamantei

55 În ceea ce privește documentele prezentate de Comisie pentru prima dată în cursul audierii societății ICI (documentele X.1–X.11), trebuie constatat faptul că acestea au fost utilizate pentru a demonstra mai bine temeiul acuzației aduse reclamantei și societății ICI că acestea au participat la o practică concertată, precizându-se că documentele X.8 și X.9 reprezintă versiunile complete ale documentelor II.12 și II.17, din care au fost eliminate anumite fragmente. Însă, astfel cum a afirmat reclamanta în scrisoarea sa din 17 octombrie 1990, citată anterior, fără a fi contrazisă în acest sens de către Comisie, documentele respective nu i-au fost comunicate de către ICI în cursul procedurii administrative. Cu toate acestea, reclamanta a declarat în mod expres, în aceeași scrisoare din 17 octombrie 1990, că „aceste documente nu par să aibă decât o importanță redusă”, ceea ce nu înseamnă totuși, în opinia reclamantei (p. 11 din replică), că aceasta avea intenția să renunțe la dreptul de a se prevala de această lipsă de comunicare.

56 Însă, este necesar să se constate că unele dintre aceste documente fac trimitere expresă la legăturile dintre reclamantă, care este menționată în ele, și ICI. În documentul X.2, se precizează: „They have not grasped our relationships and likely reaction from Solvay ... since the takeover of Stauffer” („Acestea nu au înțeles legăturile noastre și reacția probabilă a Solvay [...] de la preluarea de către Stauffer”). De asemenea, documentele X.6 și X.7 comentează legăturile („relationships”) dintre ICI și reclamantă. Documentul X.10 conține o frază care este cel puțin ambiguă: „Solvays reaction to any ICI initiative involving a US partner is uncertain and would need testing through the appropriate channels” („Reacția societății Solvay la orice inițiativă a ICI care implică un partener american este incertă și ar trebui testată prin modalități corespunzătoare”). Documentul X.11 conține un raport „confidențial” cu privire la o reuniune între reclamantă și ICI din 14 aprilie 1987, în cursul căreia s-au discutat anumite prețuri și închideri de instalații. [traducere neoficială] Această analiză succintă a documentelor arată că este vorba de documente incriminatorii care sunt de natură să dovedească acuzația de practică concertată între reclamantă și ICI.

57 Prin urmare, este necesar să se analizeze dacă modul în care Comisia a procedat este compatibil cu obligația de a respecta dreptul la apărare al reclamantei. În acest sens, trebuie reamintit că, în scrisoarea din 1 octombrie 1990, Comisia, presupunând că între timp reclamanta primise de la ICI o copie expurgată a documentelor, i-a stabilit acesteia un termen de două săptămâni pentru a-și prezenta eventualele observații. Reclamanta a răspuns, la 17 octombrie 1990, că nu a primit documentele, dar că acestea „nu păreau să aibă decât o importanță redusă”. În pofida acestui răspuns din partea reclamantei, este necesar să se constate că documentele respective nu puteau să-și fi pierdut caracterul de documente incriminatorii, din cauza faptului că avocatul reclamantei, într-un comentariu ambiguu, s-a pronunțat cu privire la importanța pe care documentele „păreau să o prezinte”. [traducere neoficială] Prin urmare, Tribunalul nu exclude faptul că Comisia ar fi trebuit să efectueze, în conformitate cu articolul 2 alineatul (3) și articolul 4 din Regulamentul nr. 99/63/CEE al Comisiei din 25 iulie 1963 privind audierile prevăzute la articolul 19 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 17 (JO 1963, 127, p. 2268), o comunicare suplimentară oficială privind obiecțiunile.

58 Cu toate acestea, chiar dacă utilizarea documentelor în cauză ar trebui calificată drept ilegală prin încălcarea dreptului la apărare al reclamantei, un astfel de viciu de procedură nu putea atrage, în speță, decât excluderea respectivelor documente ca mijloace de probă. Această excludere, departe de a avea drept consecință anularea întregii decizii, nu ar avea importanță decât în măsura în care obiecțiunea formulată de către Comisie nu ar putea fi dovedită decât prin trimitere la aceste documente (Hotărârea Curții din 25 octombrie 1983, AEG/Comisia, 107/82, Rec., p. 3151, punctele 24-30). Astfel, această chestiune intră în sfera altor motive, privind temeinicia aprecierilor de fapt ale Comisiei. În consecință, prima parte a motivului trebuie, în orice caz, respinsă.

ii) Cu privire la a doua și a treia parte a motivului privind, respectiv, nedivulgarea, față de reclamantă, a documentelor numerotate cu „V” și a altor documente provenite de la ICI

59 În ceea ce privește chestiunea accesului la documentele numerotate cu „V” și la alte documente care ar fi putut fi utile apărării, Tribunalul reamintește, mai întâi, că accesul la dosar în cauzele privind concurența urmărește să le permită destinatarilor unei comunicări privind obiecțiunile să ia cunoștință de probele din dosarul Comisiei, cu scopul de a putea să se pronunțe în mod eficient, pe baza acestor probe, cu privire la concluziile la care a ajuns Comisia în comunicarea privind obiecțiunile. Prin urmare, accesul la dosar este una dintre garanțiile procedurale care au ca obiectiv protejarea dreptului la apărare (Hotărârea din 18 decembrie 1992, Cimenteries CBR și alții/Comisia, T-10/92, T-11/92, T-12/92 și T-15/92, Rec., p. II-2667, punctul 38 și Hotărârea BPB Industries și British Gypsum/Comisia, citată anterior, punctul 30). Respectarea dreptului la apărare în orice procedură care poate duce la impunerea unor sancțiuni constituie un principiu fundamental al dreptului comunitar, care trebuie respectat în toate cazurile, chiar și în cazul unei proceduri cu caracter administrativ. Respectarea corespunzătoare a acestui principiu general impune ca întreprinderii interesate să i se fi dat ocazia, în cursul procedurii administrative, să își prezinte în mod util punctul de vedere privind realitatea și relevanța faptelor, acuzațiilor și circumstanțelor pretinse de către Comisie (Hotărârea Curții din 13 februarie 1979, Hoffmann-La Roche/Comisia, 85/76, Rec., p. 461, punctele 9 și 11).

60 Tribunalul consideră că o încălcare a dreptului la apărare trebuie analizată, prin urmare, în funcție de circumstanțele specifice ale fiecărei spețe, întrucât aceasta depinde în mod esențial de obiecțiunile reținute de Comisie pentru stabilirea încălcării imputate întreprinderii în cauză. Pentru a stabili dacă motivul în cauză, analizat în ceea ce privește a doua și a treia parte, este întemeiat, este necesar așadar să se efectueze o analiză succintă a obiecțiunilor de fond pe care Comisia le-a reținut în comunicarea privind obiecțiunile și în decizia atacată.

— Cu privire la obiecțiunile și mijloacele de probă reținute de Comisie

61 În această privință, este necesar să se constate, în primul rând, că acuzația formulată în comunicarea privind obiecțiunile poate fi rezumată în sensul că, cel puțin de la 1 ianuarie 1973, reclamanta și ICI au participat la o practică concertată, prin faptul că acestea au continuat, de comun acord, să respecte o înțelegere anterioară care le definea teritoriile de vânzare în sectorul sodei calcinate, evitând să își facă reciproc concurență. Comisia a recunoscut că nu dispune de probe directe ale existenței unui acord expres între reclamantă și ICI, însă consideră că există importante probe de coluziune, din care se poate deduce că înțelegerea inițială, și anume un acord denumit „Page 1 000” („Pagina 1 000”), încheiat în 1949, a continuat să se aplice sub forma unei practici concertate. Astfel, probele documentare demonstrează că:

— reclamanta și ICI au continuat să aibă legături de cooperare deplină, ținând mai mult de parteneriat decât de concurență, destinate coordonării strategiei lor globale în sectorul sodiei calcinate și evitării oricărui conflict de interese între ele;

— la baza acestor legături continue a stat menținerea politicilor comerciale instituite în era societății Brunner, Mond & Co., adică recunoașterea reciprocă a sferelor de activitate exclusive. Chiar dacă s-a pus capăt în mod formal înțelegerii anterioare, printr-un schimb de scrisori din 12 octombrie 1972, aceste legături au fost continuate, niciuna dintre părți nefăcându-i vreodată concurență celeilalte pe piața respectivă în Comunitate.

62 Tot în comunicarea privind obiecțiunile, Comisia a considerat că „un alt aspect important al relațiilor comerciale strânse” dintre reclamantă și ICI îl reprezintă existența unor acorduri de „producție comună” sau de „cumpărare pentru revânzare” în vederea facilitării, pentru ICI, a respectării angajamentelor sale de livrare în cursul perioadei cuprinse între 1983 și 1989. Comisia nu a considerat totuși că aceste acorduri constituiau în sine încălcări separate. [traducere neoficială]

63 Este necesar să se adauge faptul că, în comunicarea privind obiecțiunile, Comisia a subliniat că piața sodiei calcinate din Europa de Vest era încă, la data producerii faptelor, caracterizată printr-o împărțire în funcție de frontierele naționale, producătorii având în general tendința de a-și concentra vânzările în statele membre în care aveau capacități de producție. În special, nici reclamanta și nici un alt producător din Comunitate, care puteau concura cu ICI în Regatul Unit, nu au efectuat importuri. Era vorba aici de așa-numitul principiu al „pieței interne” (home market). Astfel, legăturile dintre reclamantă și ICI ar trebui apreciate în lumina documentelor privind un anumit număr de alți producători sau provenite de la aceștia, din care ar rezulta că, timp de mulți ani, toți producătorii de sodă calcinată din Comunitate au acceptat acest principiu care, pe de altă parte, se aplica încă reclamantei și societății ICI în 1982. Comisia a adăugat că, deși există anumite indicii care tind să arate că reclamanta și Akzo au încheiat în 1982 un acord cu privire la activitățile societății Akzo în sectorul sodiei calcinate în Germania (anexa II.21 la comunicarea privind obiecțiunile), aceste dovezi nu au fost considerate suficiente pentru a justifica deschiderea unei proceduri în temeiul articolului 85 din tratat împotriva reclamantei și a Akzo.

64 Pentru a demonstra aceste obiecțiuni, Comisia a anexat la comunicarea privind obiecțiunile destinată reclamantei o serie de documente numerotate cu „II”. Numai trei dintre aceste documente (II.33, II.34 și II.36) sunt, cel puțin parțial, identice cu documente numerotate cu „V”, utilizate în procedura îndreptată împotriva ICI în temeiul articolului 86 (V.32, V.40 și V.41). Toate celelalte documente numerotate cu „V” nu au fost așadar comunicate reclamantei.

65 În ceea ce privește, în al doilea rând, obiecțiunile reținute în decizia atacată, trebuie reamintit că, în conformitate cu articolul 1 din decizie, durata practicii concertate a fost de la 1 ianuarie 1973 până cel puțin la deschiderea procedurii. În vederea demonstrării practicii concertate, decizia se bazează, la punctul 58, în esență, pe îmbinarea a șapte factori. După cum rezultă din fragmentul menționat din decizie, astfel cum a precizat însăși Comisia în ședință în fața Tribunalului, acești factori pot fi rezumați în patru elemente după cum urmează:

— lipsa comerțului cu sodă calcinată între reclamantă și ICI peste Canalul Mânecii în cursul întregii perioade în cauză, adică peste 16 ani, care ar fi rezultatul politicii fiecărui producător,

— coincidența exactă a acestei lipse a concurenței cu termenii acordurilor încheiate în prealabil între reclamantă și ICI, ultimul fiind acordul denumit „Page 1000” („Pagina 1000”) din 1949, a cărui reziliere formală nu ar fi produs nicio schimbare în practica de împărțire a piețelor,

— încheierea și punerea în aplicare a unor acorduri de „cumpărare pentru revânzare”, constând în livrarea sodei calcinate de către reclamantă către ICI, în perioada 1983–1989, care ar constitui elemente „revelatorii” (a se vedea nota de subsol 1 de la punctul 58 din decizie),

— contacte frecvente între reclamantă și ICI în vederea coordonării strategiei lor în sectorul sodei calcinate.

— Cu privire la apărarea reclamantei

66 Pentru a verifica dacă posibilitățile de apărare ale reclamantei împotriva acestor obiecțiuni au fost afectate, este necesar să se reamintească, mai întâi, că o practică concertată se caracterizează prin faptul că substituie riscurilor concurenței o cooperare între întreprinderi, care reduce incertitudinile fiecărei întreprinderi cu privire la atitudinile viitoare ale concurenților săi. Dacă nu se reduc incertitudinile, nu există practici concertate (a se vedea Hotărârea Curții din 31 martie 1993, *Ahlström Osakeyhtiö și alții/Comisia*, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85, C-125/85–C-129/85, Rec., p. I-1307, punctele 62-65).

67 În ceea ce privește apărarea reclamantei, trebuie să se arate că reclamanta susține, în esență, că explicația comportamentului său constă într-o politică comercială autonomă și că, prin urmare, nu se dovedise existența unei practici concertate. Într-adevăr, reclamanta nu ar fi avut interes să investească într-o politică de extindere în Regatul Unit, întrucât acest lucru ar fi fost absurd pentru ea din punct de vedere strategic. Această apărare se găsește deja în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile (a se vedea observațiile scrise din 28 mai 1990, p. 5–15, punctul 9). În fața Tribunalului, această apărare a fost repetată în cadrul motivelor împotriva constatărilor de fapt și a aprecierilor juridice efectuate de Comisie în decizia atacată (a se vedea, în special, p. 30 din cerere: „Tout porte à croire ... que ... les entreprises continentales n’auront pas intérêt à entamer une entrée en force sur le marché britannique” - „Totul sugerează [...] că [...] întreprinderile de pe continent nu vor avea niciun interes să încerce o intrare în forță pe piața britanică”).

68 În consecință, este necesar să se examineze, în lumina jurisprudenței Curții cu privire la noțiunea practicii concertate, dacă această apărare a reclamantei a fost afectată de nedivulgarea documentelor vizate de a doua și a treia parte a motivului în cauză. În acest context, nu îi revine Tribunalului răspunderea pronunțării unei hotărâri definitive privind valoarea probatorie a tuturor mijloacelor de probă utilizate de Comisie în sprijinul deciziei atacate. În vederea constatării unei încălcări a dreptului la apărare, este suficient să se demonstreze că nedivulgarea documentelor în cauză a putut influența, în detrimentul reclamantei, desfășurarea procedurii și conținutul deciziei. Posibilitatea unei astfel de influențe se poate demonstra, de asemenea, în urma unei examinări provizorii a anumitor mijloace de probă care ar arăta că documentele nedivulgate au putut avea — în ceea ce privește mijloacele de probă respective — o importanță care nu ar fi trebuit neglijată. Presupunând că dreptul la apărare a fost încălcat, procedura administrativă și aprecierea faptelor din decizie ar fi viciate.

69 În acest context, Comisia a arătat, în răspunsul la o întrebare scrisă a Tribunalului, că trebuia, în special, să se facă trimitere la probele anexate la comunicarea privind obiecțiunile, datând din perioade de dinainte de 1973, și anume la vechile acorduri de împărțire a pieței, în

special acordul denumit „Page 1 000” („Pagina 1 000”); aceste probe ar putea fi utilizate în sprijinul alegației privind o încălcare ulterioară. Ea a explicat că nu a contestat perioada cuprinsă între 1962–1973, în principal din cauză că Regatul Unit nu era membru al Comunității în acea perioadă și că o constatare a unei încălcări ar fi necesitat o analiză diferită a efectelor asupra schimburilor intracomunitare.

70 Rezultă că, în vederea unei scurte evaluări a valorii probatorii a mijloacelor de probă utilizate de Comisie în vederea unei acțiuni împotriva reclamantei, este necesar să se distingă între trei perioade diferite. Până la intrarea în vigoare a Tratatului CEE și a Regulamentului nr. 17 în 1962, comportamentul reclamantei și al ICI trebuie considerat legal. Pentru perioada ulterioară, încheiată la 31 decembrie 1972, vechile acorduri de împărțire a pieței nu au fost contestate în mod oficial de Comisie, prin aplicarea procedurii contradictorii prevăzute în acest sens de Regulamentul nr. 17, nici pentru obiectivele și efectele lor, nici măcar pentru caracterul îndoielnic al rezilierii lor în 1972. Nici un astfel de reproș nu ar putea fi considerat fondat, dat fiind că ar fi fost nevoie, conform propriilor afirmații ale Comisiei, de o analiză economică specifică pe lângă cea care a fost efectuată în speță. A treia perioadă corespunde duratei încălcării constatate în decizie.

71 Pentru a justifica utilizarea vechilor acorduri ca mijloace de probă care stabilesc existența unei încălcări ulterioare, Comisia invocă Hotărârea din 15 iulie 1976, EMI Records (51/75, Rec., p. 811, punctul 30), în care Curtea a hotărât că, în cazul unor înțelegeri care nu mai sunt în vigoare, pentru ca articolul 85 din tratat să fie aplicabil, este suficient ca acestea să continue să producă efecte. Comisia adaugă că, în cauza EMI Records, era vorba despre un acord care era legal la data încheierii sale, în timp ce în speță este vorba de acorduri ilegale de la început. În consecință, întrucât reclamanta și ICI au continuat, după încheierea formală a acordurilor lor de împărțire a pieței, să acționeze în conformitate cu acordurile, deja reziliate, ar fi necesar să se considere că aceste acorduri au continuat să producă efecte.

72 În această privință, trebuie să se reamintească totuși că obiectul cauzei EMI Records, pe care Curtea a trebuit să o judece în temeiul articolului 177 din tratat, nu îl constituie o procedură, cum este cea care face obiectul prezentei cauze, pe care Comisia a inițiat-o în temeiul Regulamentului nr. 17 și în urma căreia aceasta a aplicat o sancțiune pecuniară. În plus, cauza EMI Records nu este caracterizată de prezența unei perioade de zece ani în care comportamentele imputate de altfel nu erau contestate și pentru care prezumția de nevinovăție militează deci în favoarea întreprinderii în cauză. Era vorba, dimpotrivă, de un litigiu pendinte în fața unei instanțe naționale între doi titulari de mărci, care se referea la sfera drepturilor acestora în raport cu regulile de concurență și care nu avea ca obiect impunerea unei amenzi. În consecință, potrivit Tribunalului, considerațiile aflate la baza Hotărârii EMI Records invocate de Comisie nu și-ar putea găsi aplicarea pentru soluționarea prezentului litigiu.

73 În speță, prezumția de nevinovăție în favoarea reclamantei impune ca Tribunalul să presupună că, până la 31 decembrie 1972, reclamantei nu i se poate imputa nicio încălcare. În această situație, elementele probatorii anterioare anului 1962, referitoare la un comportament legal la vremea respectivă, nu ar putea demonstra că începând de la 1 ianuarie 1973 reclamanta și ICI au aplicat practici concertate în mod ilegal. Teza contrară susținută de Comisie nu ar lua în calcul posibilitatea că cele două întreprinderi au dorit să respecte tratatul și au renunțat la cooperarea anterioară, posibilitate care nu este exclusă dacă se ia în considerare rezilierea „formală”, intervenită în 1972, a acordurilor anterioare. În lipsa altor mijloace de probă, teza Comisiei presupune că, începând cu o dată stabilită de Comisie, reclamanta și ICI au început să încalce dispozițiile tratatului prin punerea în aplicare a unei practici concertate. Un asemenea mod de a stabili o încălcare ar fi incompatibil cu respectarea prezumției de nevinovăție.

74 În ceea ce privește mijloacele de probă care se referă direct la anii punerii în aplicare a practicii concertate — conform Comisiei — trebuie să se constate că achizițiile pentru revânzare ale ICI către reclamantă au avut loc între 1983 și 1989. Cu toate acestea, reclamanta a contestat faptul că aceste contracte demonstrează existența unor contacte ilicite cu ICI. În opinia reclamantei, ar fi vorba de livrări rare și sporadice, care s-au concentrat între aprilie 1985 și martie 1986. Pe de altă parte, trebuie să se reamintească faptul că însăși Comisia a declarat că achizițiile pentru revânzare nu constituie în sine încălcări distincte (nota de subsol 1 la punctul 58 din decizie). Este necesar să se adauge că anumite documente atestă reuniuni dintre reclamantă și ICI între 1985 și 1988 (a se vedea punctul 30 din decizie și documentele numerotate II.30–II.42). Pentru perioada în care — conform Comisiei — a început încălcarea, nu există documente referitoare la reuniuni. Este cel puțin discutabil faptul că, într-o astfel de situație, documente care datează dintr-o perioadă ulterioară permit să se stabilească faptul că încălcarea începuse deja cu zece ani mai devreme și aceasta cu atât mai mult cu cât documentul II.5 din 10 septembrie 1982 menționează un nou echilibru în raporturile („new arms length relationship”) dintre reclamantă și ICI, ceea ce ar putea slăbi ipoteza unei practici concertate.

75 În consecință, se dovedește că — la fel ca în cauza Ahlström Osakeyhtiö și alții/Comisia — stabilirea unui comportament paralel și pasiv al reclamantei și al ICI este de o importanță specială pentru stabilirea unei eventuale practici concertate. În acest context, Curtea a considerat că un comportament paralel nu poate fi considerat o dovadă a unei concertări decât dacă respectiva concertare constituie singura explicație plauzibilă în acest sens. Curtea a dedus de aici că trebuie să se verifice dacă respectivul comportament paralel pretins de Comisie nu poate, ținând seama de natura produselor, de importanța și de numărul întreprinderilor și de volumul pieței în cauză, să se explice altfel decât prin concertare, altfel spus, dacă elementele comportamentului paralel constituie probe serioase, precise și concordante ale unei concertări prealabile (a se vedea Hotărârea Ahlström Osakeyhtiö și alții/Comisia, citată anterior, punctele 70–72).

76 Având în vedere slabele dovezi documentare referitoare, în special, la anul 1973 și la primii ani care i-au urmat, Comisia, pentru a stabili potrivit legii respectiva practică concertată imputată reclamantei, ar fi trebuit, prin urmare, să aibă în vedere, încă din stadiul comunicării privind obiecțiunile, o apreciere economică globală și aprofundată, în special a pieței în cauză, precum și a importanței și comportamentului întreprinderilor active pe această piață. Tribunalul consideră că această apreciere, pentru a fi completă, obiectivă și echilibrată, ar fi trebuit cel puțin să țină seama, pe de o parte, de pozițiile puternice pe care le dețineau reclamanta și ICI pe piețele geografice respective și, pe de altă parte, de practicile de fidelizare a clienților care le-au fost imputate în cadrul procedurilor deschise în temeiul articolului 86 din tratat.

— Cu privire la a doua parte a motivului, întemeiată pe nedivulgarea, către reclamantă, a documentelor numerotate cu „V”

77 Tribunalul consideră, în ceea ce privește a doua parte a motivului, că rezultă din considerațiile precedente că o parte din documentele numerotate cu „V”, care nu au fost comunicate reclamantei, erau susceptibile să sprijine apărarea acesteia. Astfel, documentele care fac trimitere la pretinsa fidelizare a clienților ICI puteau eventual să contribuie la explicarea comportamentului paralel și pasiv imputat reclamantei în alt mod decât printr-o concertare ilegală. În contextul unei piețe ale cărei structuri, în special crearea de locuri de producție și de locuri învecinate unde soda calcinată este utilizată de către clienți, se dezvoltaseră începând cu secolul trecut și unde costurile de transport jucau aparent un rol

important, documentele care făceau dovada unei eventuale fidelizări a clienților ICI printr-un sistem de rabaturi elaborat puteau fi utilizate de către reclamantă pentru a infirma teza unei practici concertate. Astfel, aceste documente puteau eventual explica faptul că acel comportament pasiv imputat reclamantei era bazat pe decizii autonome ale acesteia, motivate de dificultatea de a pătrunde pe o piață la care accesul era blocat de o întreprindere în poziție dominantă. Această analiză este sprijinită de considerația că anumite mijloace de probă pe care s-a bazat Comisia nu ar fi avut eventual valoare probatorie sau, cel puțin, aveau o valoare mai mică decât cea pe care le-a atribuit-o Comisia (a se vedea punctele 69 și 71 de mai sus). În răspunsul la o întrebare scrisă a Tribunalului, deci ulterior procedurii administrative, reclamanta a arătat într-adevăr că, în măsura în care Comisia îi imputa societății ICI faptul că a închis piața din Regatul Unit prin practici abuzive, exista, în acest caz, o explicație suplimentară a imposibilității sale de a pătrunde pe această piață; ar fi vorba așadar de un element decisiv împotriva tezei existenței unui acord de partajare a piețelor.

78 Într-adevăr, Comisia îi impută societății ICI faptul că nu a făcut abuz de poziție dominantă decât începând cu 1983. Totuși, Comisia însăși consideră că această poziție dominantă a ICI reprezenta continuarea directă a puternicei poziții care fusese stabilită prin acordurile de partajare a pieții anterioare anului 1973; în afară de aceasta, Decizia 91/300 face trimitere explicită la factori care indică forța economică a ICI care datează din perioada anterioară anului 1983, cum ar fi, de exemplu, la punctul 4 din decizie, la faptul că ICI dispunea de un monopol pentru furnizarea sodei calcinate în Regatul Unit până la sfârșitul anilor 1970 (a se vedea punctul 15 de mai sus).

79 În măsura în care Comisia afirmă, ca răspuns la o întrebare scrisă a Tribunalului, că, dimpotrivă, este vorba de faptul că fiecare din cele două întreprinderi dominante s-a ținut la distanță de piața celeilalte, care garantează poziția dominantă a fiecăreia pe „propria piață”, este necesar să se reitereze faptul că nu este vorba, în acest context, de a da un răspuns definitiv la această chestiune de fond, ci de a verifica dacă posibilitățile de apărare ale reclamantei au fost afectate de condițiile în care comunicarea privind obiecțiunile le-a fost transmisă și de cele în care Comisia a instrumentat ulterior cauza.

80 Trebuie să se adauge că, în mod sigur, reclamanta era la curent cu poziția puternică pe care ICI o deținea în Regatul Unit (a se vedea observațiile scrise din 28 mai 1990, p. 8 și 9: „... Amplasarea industrială a ICI în Marea Britanie este cea care îi conferă puterea în insulele britanice [...] Toți acești factori [...] conduc [...] la o anumită compartimentare geografică”). Totuși, această constatare nu infirmă faptul că cel puțin anumite documente numerotate cu „V” puteau fi utile apărării sale.

81 În acest context, Comisia observă că funcționarii săi au examinat și reexaminat toate documentele pe care le deținea, fără a fi descoperit însă elemente de natură să discolpe reclamanta, ceea ce ar face inutilă divulgarea lor. În această privință, trebuie să se sublinieze că, în cadrul procedurii contradictorii stabilite de Regulamentul nr. 17, nu îi poate reveni doar Comisiei responsabilitatea de a decide care sunt documentele utile apărării. Astfel, precum în speță, fiind vorba despre aprecieri economice dificile și complexe care trebuie efectuate, Comisia trebuie să le ofere consilierilor întreprinderii în cauză posibilitatea de a efectua o examinare a documentelor susceptibile a fi pertinente, în vederea aprecierii valorii lor probatorii pentru apărare.

82 Aceasta are relevanță mai ales în materie de comportament paralel, caracterizat printr-o serie de acțiuni *a priori* neutre, în care documentele ar putea fi interpretate într-un sens atât favorabil, cât și defavorabil întreprinderilor în cauză. Tribunalul consideră că, în astfel de circumstanțe, trebuie să se evite ca o eventuală greșeală a funcționarilor Comisiei, atunci când

au calificat un document dat drept „neutru”, care, în calitate de document irelevant, nu va fi divulgat întreprinderilor, să poată aduce atingere apărării acestor întreprinderi. Teza contrară susținută de Comisie ar avea drept consecință ca o astfel de eroare să nu poată fi descoperită la timp, anterior deciziei Comisiei, mai puțin în cazul excepțional al unei cooperări spontane între întreprinderile în cauză, ceea ce ar prezenta riscuri inacceptabile pentru buna administrare a justiției (a se vedea punctul 85).

83 Ținând seama de principiul general al egalității armelor, care presupune într-o cauză în materie de concurență ca întreprinderea în cauză să aibă cunoștință de dosarul utilizat în cadrul procedurii în aceeași măsură în care are și Comisia, teza Comisiei nu ar putea fi acceptată. Tribunalul nu poate accepta fapta Comisiei, când s-a pronunțat cu privire la încălcare, de a dispune singură de documentele numerotate cu „V” și a putut așadar să decidă singură dacă să le utilizeze sau nu împotriva reclamantei, cu toate că aceasta nu avea acces la ele și nu a putut așadar să ia decizia dacă să le utilizeze sau nu în apărarea sa. Într-o astfel de ipoteză, dreptul la apărare de care beneficiază reclamanta în cursul procedurii administrative ar fi mult prea restrâns în raport cu competențele Comisiei, care ar cumula funcția de autoritate care notifică obiecțiunile și cea de autoritate care decide având o cunoaștere mai aprofundată a dosarului decât apărarea.

84 În consecință, Comisia nu avea dreptul, în speță, să separe mijloacele de probă — pe de o parte, în ceea ce privește încălcarea imputată în temeiul articolului 85 și, pe de altă parte, în ceea ce o privește pe cea imputată în temeiul articolului 86 — în comunicarea privind obiecțiunile, separare care a continuat în cercetarea ulterioară și în cursul deliberărilor colegiului membrilor Comisiei, având drept consecință adoptarea mai multor decizii distincte. Acest mod de a proceda a împiedicat reclamanta să analizeze documentele numerotate cu „V”, care nu au fost utilizate decât împotriva ICI. Rezultă că, de la comunicarea privind obiecțiunile, Comisia a încălcat, sub rezerva obiecțiilor examinate în continuare, dreptul la apărare al reclamantei prin faptul că a exclus din procedură documente de care dispunea și care, eventual, ar fi putut fi utile apărării reclamantei. Este necesar să se adauge că o astfel de încălcare a dreptului la apărare are un caracter obiectiv și nu depinde de buna sau reaua credință a funcționarilor Comisiei.

85 Pentru a infirma constatarea unei încălcări a dreptului la apărare, Comisia susține, mai întâi, că ICI ar fi putut transmite reclamantei documentele care proveneau de la ea și care îi erau utile în propria apărare. O astfel de abordare nu ține totuși seama de faptul că apărarea unei întreprinderi nu poate depinde de bunăvoința unei alte întreprinderi considerate a fi concurența acesteia și împotriva căreia Comisia a formulat reproșuri similare. Întrucât cercetarea corectă a unei cauze referitoare la concurență este o sarcină a Comisiei, aceasta din urmă nu o poate delega întreprinderilor ale căror interese economice și procedurale sunt adesea contrare. Astfel, reclamanta ar fi putut încerca, în speță, să demonstreze existența unei poziții dominante a ICI, în timp ce aceasta avea tot interesul să neghe acest lucru.

86 În consecință, nu este relevant pentru încălcarea dreptului la apărare faptul că reclamanta și ICI au efectuat un anumit schimb de documente, mai întâi în cursul procedurii administrative, când reclamanta a primit într-adevăr anumite documente de la ICI și, ulterior, începând din momentul în care cele două societăți nu mai erau concurente pe piața relevantă, adică de la sfârșitul anului 1991. O astfel de cooperare între întreprinderi, care a fost doar aleatorie, nu poate exclude în nici un caz obligația Comisiei de a garanta, ea însăși, respectarea dreptului la apărare al întreprinderilor în cauză, în perioada investigării unei încălcări a dreptului concurenței.

87 Mai mult, Comisia a făcut trimitere la confidențialitatea pe care trebuia să o respecte pentru a proteja secretele de afaceri ale întreprinderilor terțe, în special cele ale ICI, care, în scrisorile sale din 13 aprilie și 14 septembrie 1989, a invocat caracterul confidențial al tuturor documentelor provenite de la ea și ajunse în posesia Comisiei. Ea adaugă că, pe de altă parte, reclamanta solicitase, în scrisorile din 27 aprilie și 18 septembrie 1989, o protecție similară.

88 În acest sens, trebuie reamintit mai întâi că, în conformitate cu un principiu general care se aplică în cursul desfășurării procedurii administrative și care își găsește expresia la articolul 214 din tratat și în diversele dispoziții ale Regulamentului nr. 17, întreprinderile au dreptul la protecția secretelor lor de afaceri (a se vedea Hotărârea Curții din 24 iunie 1986, Akzo Chimie/Comisia, 53/85, Rec., p. 1965, punctul 28 și Hotărârea din 19 mai 1994, SEP/Comisia, C-36/92 P, Rec., p. I-1911, punctul 36). Tribunalul consideră totuși că acest drept trebuie pus în balanță cu garanția dreptului la apărare.

89 Astfel cum a arătat Comisia în răspunsul la o întrebare pe care Tribunalul i-a adresat-o în cauza T-36/91, citată anterior, ea dispune, într-un asemenea caz, de două posibilități. Ea poate fie să anexeze la comunicarea privind obiecțiunile toate documentele pe care dorește să le utilizeze pentru a demonstra obiecțiunile ridicate, inclusiv elementele care pot fi considerate „clar” de natură să disculpe întreprinderea în cauză, fie să îi trimită acesteia o listă a documentelor relevante și să îi permită accesul „la dosar”, adică să consulte documentele la sediul Comisiei (a se vedea, de asemenea, *Al optsprezecelea raport al Comisiei privind politica în domeniul concurenței*, publicat în 1989, p. 53).

90 În speță, Comisia nu-și poate justifica refuzul total de divulgare prin afirmația că reclamanta și ICI, în scrisorile susmenționate, ceruseră ele însele un tratament confidențial al documentelor lor. Astfel, aceste scrisori sunt formulate în termeni foarte generali care pot fi interpretați în sensul că numai confidențialitatea anumitor informații sensibile care figurează în aceste documente trebuia protejată, de exemplu prin excluderea pasajelor corespunzătoare. Pe de altă parte, Comisia însăși a interpretat scrisoarea de la ICI în acest sens, dat fiind că, în scrisoarea sa de răspuns din 24 aprilie 1989 (a se vedea cauza T-36/91), ea a declarat explicit că aceste documente, în cazul în care ar prezenta un interes pentru stabilirea unei încălcări, vor trebui comunicate întreprinderilor în cauză și că doar acele elemente care au legătură cu adevărate secrete de afaceri vor fi șterse.

91 Este necesar să se adauge că într-adevăr Comisia a folosit documente identice, fie în versiunea lor integrală, fie într-o versiune parțial curățată, în cadrul a trei proceduri distincte inițiate în temeiul articolelor 85 și 86 din tratat împotriva reclamantei și a ICI, în anexele comune numerotate cu „II”, pe de o parte, și anexele separate numerotate cu „IV” și „V”, pe de altă parte. Acest lucru este demonstrat, de exemplu, prin natura parțial identică a anexelor IV.19 și V.23, IV.24 și V.34, IV.29 și V.41, IV.28 și II.35, V.40 și II.34, precum și V.32 și II.33. Astfel, Comisia, atunci când a considerat că este necesar, nu a ținut deloc seama de pretinsa confidențialitate globală a documentelor în cauză.

92 În consecință, faptul că documentele numerotate cu „V” au fost excluse de Comisie din procedura împotriva reclamantei nu ar putea nici el să fie justificat de necesitatea protejării secretelor de afaceri ale ICI. Comisia ar fi putut să protejeze aceste secrete prin eliminarea pasajelor sensibile din copiile documentelor trimise reclamantei, în conformitate cu o practică generală a Direcției Generale Concurență (DG IV) în acest domeniu, care chiar a fost urmată parțial în prezentele cauze.

93 Dacă protecția secretelor de afaceri ale ICI sau a altor date sensibile prin pregătirea unor versiuni neconfidențiale ale tuturor documentelor în cauză s-ar fi dovedit dificilă, Comisia ar

fi putut utiliza a doua metodă, constând în a trimite reclamantei o listă cu documentele numerotate cu „V”. În această ipoteză, reclamanta ar fi putut să solicite accesul la documente specifice cuprinse în „dosarele” Comisiei. Înainte de a-i acorda accesul la documente conținând eventual secrete de afaceri, Comisia ar fi putut contacta societatea ICI pentru a evalua care pasaje se refereau la date sensibile și trebuiau așadar ascunse reclamantei. Ulterior, aceasta ar fi putut obține accesul la documentele curățate de secretele comerciale ale ICI.

94 Finalitatea unei astfel de liste impunea ca datele din aceasta să îi furnizeze reclamantei informații suficient de precise pentru a-i permite să stabilească, în cunoștință de cauză, dacă documentele descrise puteau fi relevante pentru apărarea sa. În ceea ce privește chestiunile de confidențialitate, reclamanta trebuia să poată identifica tocmai documentul prezumtiv inaccesibil provenit de la ICI, pentru a putea discuta cu aceasta dacă era dispusă să renunțe la confidențialitate.

95 Din considerațiile precedente rezultă că tratamentul confidențial care trebuia eventual rezervat documentelor și/sau listei care trebuiau trimise reclamantei nu justifica în niciun fel refuzul total al Comisiei de a le divulga. Prin urmare, este necesar să se constate că, întrucât la data trimiterii comunicării privind obiecțiunile nu a divulgat documentele numerotate cu „V”, fie sub formă de anexe la comunicare, fie sub formă de listă, Comisia a încălcat dreptul la apărare al reclamantei.

96 Trebuie să se examineze în continuare dacă o astfel de încălcare a dreptului la apărare este independentă de modul în care întreprinderea în cauză s-a comportat în cursul procedurii administrative și dacă această întreprindere era obligată să îi ceară Comisiei să îi acorde acces la dosarul său ori să îi pună la dispoziție anumite documente. În acest context, este necesar să se arate că nici Regulamentul nr. 17, nici Regulamentul nr. 99/63 din 25 iulie 1963, citate anterior, nu prevăd introducerea prealabilă a unei astfel de cereri sau, în lipsa acesteia, decăderea din dreptul la apărare. În această caz, este necesar să se constate că, în orice caz, faptul că reclamanta nu introdusese, în cursul procedurii administrative, o cerere în acest sens a fost explicat în ședință prin inutilitatea evidentă a unui asemenea demers, astfel cum s-a demonstrat prin respingerea cererii societății ICI. În aceste circumstanțe specifice, omisiunea reclamantei nu ar putea avea efect de decădere pe motivul că ar fi vorba despre o invocare tardivă a unei încălcări a dreptului său la apărare.

97 Aprecierea Tribunalului nu este contrazisă de Hotărârea AEG/Comisia, citată anterior. În cauza respectivă, Curtea a hotărât că anumite documente incriminatorii folosite împotriva unei întreprinderi trebuiau anexate la comunicarea privind obiecțiunile și că nerespectarea acestei obligații avea drept consecință excluderea documentelor în cauză. În cauza AEG/Comisia, motivul întemeiat pe o încălcare a dreptului la apărare nu avea totuși, conform hotărârii citate anterior, o sferă generală și nu implica așadar faptul că întreaga procedură era nelegală. În consecință, Curtea a examinat dacă, după excluderea documentelor în cauză, obiecțiunile puteau fi considerate în continuare ca dovedite (punctul 30 din hotărârea citată anterior). Spre deosebire de cauza AEG/Comisia, este necesar să se constate că, în speță, s-a adus atingere apărării reclamantei în mod general prin nedivulgarea ilegală a anumitor documente care nu erau neapărat documente incriminatorii, ci documente care ar fi putut fi utile apărării.

98 Este necesar să se sublinieze că încălcarea dreptului la apărare survenită în etapa procedurii administrative nu poate fi regularizată nici în cursul procedurii în fața Tribunalului, care se limitează la un control jurisdicțional exclusiv în cadrul motivelor invocate și care nu poate înlocui așadar o investigație completă a cauzei în cadrul unei proceduri administrative.

Astfel, dacă reclamanta se putea prevala, în cursul procedurii administrative, de documente care ar fi putut să o discolpe, ea ar fi putut eventual influența aprecierile făcute de colegiul membrilor Comisiei, cel puțin în ceea ce privește valoarea probatorie a comportamentului paralel și pasiv care îi era imputat în ceea ce privește începutul și așadar durata încălcării. Prin urmare, Tribunalul nu poate exclude posibilitatea ca într-adevăr Comisia să fi considerat încălcarea de o durată mai scurtă și mai puțin gravă și, în consecință, să fi stabilit o amendă mai redusă.

99 În consecință, este necesar să se admită a doua parte a motivului și să se anuleze decizia atacată, în măsura în care aceasta o privește pe reclamantă (a se vedea Hotărârea Cimenteries CBR și alții/Comisia, citată anterior, punctul 47).

— Cu privire la a treia parte a motivului, întemeiată pe nedivulgarea, față de reclamantă, a altor documente provenite de la ICI

100 Spre deosebire de condițiile de examinare a celei de a doua părți a motivului, Tribunalul nu cunoaște documentele ICI, în afara celor numerotate cu „V”, care nu au fost puse la dispoziția reclamantei, cu excepția, bineînțeles, a celor numerotate cu „X”. Cu toate acestea, reclamanta a susținut în mod întemeiat că decizia care trebuia luată cu privire la existența unei înțelegeri este indivizibilă față de prezumtivele părți la aceasta. Astfel, stabilirea unei practici concertate între două întreprinderi nu mai este posibilă în cazul în care Comisia trebuie să constate că una dintre cele două a acționat în mod autonom, fără coluziune cu prezumtivul său partener. În speță, dacă ICI s-ar fi putut discolpa, Comisia nu ar mai fi putut reține motivul practicii concertate împotriva reclamantei. Prin urmare, documentele referitoare la conduita ICI puteau, de asemenea, fi utile în apărarea reclamantei.

101 Este necesar să se reitereze faptul că nu îi revine Comisiei responsabilitatea de a decide singură dacă documentele confiscate în cadrul investigării prezentelor cauze erau de natură să discolpe întreprinderile în cauză. Principiul egalității armelor și corolarul său în cauzele din domeniul concurenței, egalitatea nivelului de informații de care trebuie să dispună Comisia și apărarea, impuneau ca reclamanta să poată aprecia valoarea probatorie a documentelor provenite de la ICI, pe care Comisia nu le anexase la comunicarea privind obiecțiunile. Tribunalul nu poate admite faptul că, pronunțându-se asupra încălcării, Comisia a dispus singură de documentele incluse în „dosarele” 39–49 (ICI) și a putut așadar să decidă singură dacă să le utilizeze sau nu pentru a stabili încălcarea, în timp ce reclamanta nu a avut acces la acestea și nu a putut lua așadar decizia corespunzătoare, dacă să le utilizeze sau nu în apărarea sa. În consecință, Comisia ar fi trebuit cel puțin să întocmească o listă suficient de detaliată care să îi permită reclamantei să evalueze oportunitatea de a solicita accesul la documente specifice ale ICI, care ar fi putut fi utile în apărarea celor două parteneri la prezumtiva practică concertată. Dat fiind că nu i se poate cere reclamantei să demonstreze valoarea probatorie a anumitor documente care ar putea-o discolpa pe ICI — documente care, în lipsa unei liste, îi sunt necunoscute —, posibilitatea ca astfel de documente să existe trebuie să fie suficientă pentru a constata o încălcare a dreptului la apărare. Rezultă că s-a demonstrat o a doua încălcare a dreptului la apărare.

102 Tribunalul nu ignoră faptul că întocmirea listelor și eventuala protecție a secretelor de afaceri care precedă „accesul la dosar” implică cheltuieli administrative considerabile pentru serviciile Comisiei, astfel cum a arătat aceasta în ședință. Cu toate acestea, respectarea dreptului la apărare nu trebuie să întâmpine dificultăți tehnice și juridice, pe care o administrație eficientă poate și trebuie să le depășească.

103 Este necesar să se reitereze faptul că viciul din procedura administrativă nu poate fi regularizat în cursul procedurii în fața Tribunalului, care se limitează la un control jurisdicțional exclusiv în cadrul motivelor invocate și care nu poate înlocui așadar o investigare completă a cauzei în cadrul unei proceduri administrative. Astfel, dacă reclamanta ar fi descoperit, prin intermediul unei liste corespunzătoare, documente ale ICI care să discolpe cele două întreprinderi, aceasta ar fi putut eventual, în cursul procedurii administrative, să influențeze aprecierile făcute de Comisie. Prin urmare, trebuie acceptată a treia parte a motivului.

104 În consecință, este necesar să se admită părțile a doua și a treia ale motivului întemeiat pe o încălcare a dreptului la apărare și să se anuleze decizia atacată în măsura în care aceasta o privește pe reclamantă, fără a fi necesară examinarea obiecțiunii referitoare la faptul că, în decizia atacată, Comisia s-ar fi bazat pe documente care nu fuseseră trimise reclamantei decât într-o versiune parțial expurgată, cum ar fi, în special, anexele II.25 și II.34 la comunicarea privind obiecțiunile. De asemenea, nu este necesară nici pronunțarea cu privire la celelalte motive invocate în sprijinul pretențiilor privind anularea, în special la motivul întemeiat pe autentificarea necorespunzătoare a deciziei contestate, care nu se referă la întreaga procedură administrativă din fața Comisiei (a se vedea, în acest context, Hotărârea de la aceeași dată, Solvay/Comisia, T-32/91, Rec., p. II-1825).

Cu privire la cheltuielile de judecată

105 În conformitate cu articolul 87 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată, fără a fi nevoie să se mai țină seama de renunțarea parțială a reclamantei în ceea ce privește pretențiile sale având ca obiect obținerea unei declarații privind inexistența deciziei.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL DE PRIMĂ INSTANȚĂ (Camera întâi extinsă)

declară și hotărăște:

1) Anulează Decizia 91/297/CEE a Comisiei din 19 decembrie 1990 privind o procedură de aplicare a articolului 85 din Tratatul CEE (IV/33.133-A: Sodă calcinată — Solvay, ICI), în măsura în care o vizează pe reclamantă.

2) Obligă Comisia la plata cheltuielilor de judecată.

Cruz Vilaça

Kirschner

Barrington

Kalogeropoulos

Saggio

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 29 iunie 1995.

Grefier

H. Jung

Președinte

J. L. Cruz Vilaça